EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 7.9.2023
COM(2023) 527 final

2023/0319 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel liidu programmides osalemise erikomitees

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolevas ettepanekus käsitletakse otsust, millega määratakse kindlaks liidu nimel liidu programmides osalemise erikomitees (edaspidi „erikomitee“) võetav seisukoht seoses ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu (edaspidi „leping“) 47. lisa „Finantstingimuste rakendamine“ (edaspidi „47. lisa“) kavandatava muutmisega ning I protokolli „Programmid ja meetmed, milles Ühendkuningriik osaleb“ (edaspidi „I protokoll“) ja II protokolli „Ühendkuningriigi juurdepääsu kohta teenustele, mis on kehtestatud teatavate liidu programmide ja meetmete raames, milles Ühendkuningriik ei osale“ (edaspidi „II protokoll“) eelnõude vastuvõtmisega.

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping

Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi (edaspidi „Ühendkuningriik“) vaheline kaubandus- ja koostööleping (edaspidi „leping“) jõustus 1. mail 2021[1]. Selle V osas „LIIDU PROGRAMMIDES OSALEMINE, USALDUSVÄÄRNE FINANTSJUHTIMINE JA FINANTSSÄTTED“ on sätestatud eeskirjad Ühendkuningriigi osalemiseks liidu programmides, meetmetes ja teenustes.

Lepingu artikli 710 lõikes 1 on sätestatud, et Ühendkuningriik annab oma panuse ja osaleb liidu programmides, meetmetes või erandjuhtudel liidu programmide või meetmete selles osas, mis on talle osalemiseks avatud ja mis on loetletud I protokollis.

Lepingu artikli 731 lõikes 1 on sätestatud, et kui Ühendkuningriik programmis või meetmes ei osale, võib tal siiski olla juurdepääs liidu programmide või meetmete raames osutatavatele teenustele vastavalt lepingus, alusaktides ning muudes liidu programmide ja meetmete rakendamisega seotud eeskirjades kehtestatud tingimustele. Lisaks on artikli 731 lõikes 2 sätestatud, et teenused ja Ühendkuningriigi osalemise eritingimused määratakse kindlaks II protokollis.

Protokolle ei saanud siiski lepingu osana sõlmida, kuna programmides ja meetmetes osalemine sõltus veel vastu võtmata põhiõigusaktide eelnevast jõustumisest. Sellest tulenevalt esitasid lepinguosalised ühisdeklaratsiooni liidu programmides osalemise ja programmiteenustele juurdepääsu kohta (edaspidi „ühisdeklaratsioon“).

Seoses Ühendkuningriigi ühinemisega teatavate liidu programmidega alates 2024. aasta algusest on I protokolli artiklis 1 sätestatud, et Ühendkuningriik osaleb alates 1. jaanuarist 2024 järgmiste alusaktidega kehtestatud liidu programmides ja meetmetes või nende osades ning toetab neid:

[1] Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/689 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ja Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise salastatud teabe vahetamise ja kaitse julgeolekukorda käsitleva lepingu liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 149, 30.4.2021, lk 2–9).

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/696, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL, niivõrd kui see puudutab selle määruse artikli 3 lõike 1 punktis c osutatud komponendi („Copernicus“) suhtes kohaldatavaid eeskirju;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013, niivõrd kui see puudutab kõnealuse määruse artikli 1 lõike 2 punktides a ja b osutatud komponentide suhtes kohaldatavaid eeskirju;
- Nõukogu 10. mai 2021. aasta otsus (EL) 2021/764, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ rakendamise eriprogramm ja tunnistatakse kehtetuks otsus 2013/743/EL.

Lisaks sellele on II protokolli artiklis 1 sätestatud, et Ühendkuningriigil on lepingus, alusaktides ja muudes asjakohaste liidu programmide ja meetmete rakendamist käsitlevates eeskirjades sätestatud tingimustel juurdepääs järgmistele teenustele:

- Kosmose jälgimise ja seire (edaspidi „SST“) teenused vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/696 (millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL) artiklis 55 määratletule.

I ja II protokolli kohaldatakse alates liidu mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 neljandast aastast. Ühendkuningriik ei ühine aastatel 2021–2023 eespool osutatud liidu programmidega. Seetõttu tuleb 47. lisa muuta.

Lepingu artikli 8 lõike 1 punkti s alusel luuakse liidu programmides osalemise erikomitee.

Lepingu artikli 714 lõikes 11 on sätestatud, et liidu programmides osalemise erikomitee võib 47. lisa muuta. Samuti on lepingu artikli 710 lõikes 2 ja artikli 731 lõikes 3 sätestatud, et liidu programmides osalemise erikomitee võtab vastu vastavalt I ja II protokolli.

2.2. Kavandatavad aktid, mille liidu programmides osalemise erikomitee vastu võtab

Erikomitee muudab 47. lisa ning võtab vastu I ja II protokolli (edaspidi „kavandatavad aktid“).

Kavandatavate aktide eesmärk on võimaldada Ühendkuningriigi ja Ühendkuningriigi üksuste osalemist liidu programmides ja juurdepääsu programmiteenustele, nagu eespool kirjeldatud.

Kavandatavad aktid muutuvad lepinguosalistele lepingu osana siduvaks vastavalt lepingu artikli 778 lõikele 1, milles on sätestatud, et „käesoleva lepingu protokollid, lisad, liited ja märkused moodustavad käesoleva lepingu lahutamatu osa“. Vastavalt lepingu 1. lisa reeglile 9 koostoimes reegli 13 punktiga 1 määratakse erikomitee otsustes kindlaks nende jõustumise kuupäev.

3. LIIDU NIMEL VÕETAV SEISUKOHT

Tehakse ettepanek nõustuda I ja II protokolli vastuvõtmisega ning lepingu 47. lisa muutmisega seoses Ühendkuningriigi ja Ühendkuningriigi üksuste osalemisega liidu programmides.

4. ÕIGUSLIK ALUS

4.1. Menetlusõiguslik alus

4.1.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikes 9 on sätestatud, et „[n]õukogu võtab komisjoni [...] ettepaneku põhjal vastu otsuse, millega […] kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku.“

Mõiste „õigusliku toimega aktid“ hõlmab akte, millel on asjaomase organi suhtes kehtiva rahvusvahelise õiguse normide alusel õiguslik toime. Nende hulka kuuluvad ka sellised õiguslikud vahendid, mis ei ole rahvusvahelise õiguse kohaselt siduvad, kuid mis „võivad mõjutada otsustavalt liidu seadusandja vastu võetud õigusaktide sisu“[2].

4.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Liidu programmides osalemise erikomitee on Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepinguga loodud organ.

Akt, mille erikomitee peab vastu võtma, on õigusliku toimega akt. Vastavalt lepingu artikli 778 lõikele 1 muutub kavandatud õigusakt rahvusvahelise õiguse raames lepinguosaliste jaoks siduvaks.

Kavandatav õigusakt ei täienda ega muuda kokkuleppe institutsioonilist raamistikku.

Seega on esildatud otsuse menetlusõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 9.

4.2. Materiaalõiguslik alus

4.2.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatava õigusakti eesmärgist ja sisust, mille kohta liidu nimel seisukoht võetakse. Kui kavandatava õigusaktiga taotletakse kahte eesmärki või reguleeritakse kahte valdkonda ning üht neist võib pidada peamiseks ja teine on kõrvalise tähtsusega, peab ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohasel otsusel olema üksainus, peamisest või ülekaalukast eesmärgist või valdkonnast tulenev materiaalõiguslik alus[3].

Kui kavandatava aktiga taotletakse mitut eesmärki või reguleeritakse mitut valdkonda, mis on üksteisega lahutamatult seotud ning millest ükski ei ole võrreldes teistega kõrvalise tähtsusega, tuleb erandina nimetada ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõigusliku alusena mitu vastavat õiguslikku alust.

---

2 Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas *Saksamaa vs. nõukogu*, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punkt 63.

3 Kohtuotsus, 4. september 2018, *komisjon vs. nõukogu*, C-244/17, ECLI:EU:C:2018:662, punkt 38.

4.2.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatava õigusaktiga taotletakse eesmärke teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise ja kosmose valdkonnas ning reguleeritakse neid valdkondi. Kavandatava akti kõnealused aspektid on omavahel lahutamatult seotud ja ükski neist ei ole võrreldes teistega kõrvalise tähtsusega.

Seetõttu moodustavad esildatud otsuse materiaalõigusliku aluse järgmised sätted: Euroopa Liidu toimimise leping, eriti selle artikli 173 lõige 3, artikli 182 lõiked 1 ja 4, artikkel 183, artikli 188 teine lõik ja artikli 189 lõige 2.

4.3. Kokkuvõte

Esildatud otsuse õiguslik alus peaks olema ELi toimimise lepingu artikli 173 lõige 3, artikli 182 lõiked 1 ja 4, artikkel 183, artikli 188 teine lõik ja artikli 189 lõige 2 koostoimes artikli 218 lõikega 9.

5. KAVANDATAVA ÕIGUSAKTI AVALDAMINE

Kuna liidu programmides osalemise erikomitee otsusel, millega muudetakse 47. lisa ning võetakse vastu I ja II protokoll, on õiguslik toime, on asjakohane avaldada liidu programmides osalemise erikomitee otsus pärast selle vastuvõtmist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2023/0319 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel liidu programmides osalemise erikomitees

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 173 lõiget 3, artikli 182 lõikeid 1 ja 4, artiklit 183, artikli 188 teist lõiku ja artikli 189 lõiget 2 koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping (edaspidi „leping“) sõlmiti nõukogu otsusega (EL) 2021/689[1] ning see jõustus 1. mail 2021.

(2) Lepingu artikli 710 lõike 2 ja artikli 731 lõike 3 kohaselt peab lepingu artikli 8 lõike 1 punktiga s loodud liidu programmides osalemise erikomitee (edaspidi „erikomitee“) vastu võtma I protokolli „Programmid ja meetmed, milles Ühendkuningriik osaleb“ (edaspidi „I protokoll“) ja II protokolli „Ühendkuningriigi juurdepääsu kohta teenustele, mis on kehtestatud teatavate liidu programmide ja meetmete raames, milles Ühendkuningriik ei osale“ (edaspidi „II protokoll“).

(3) Lepingu artikli 714 lõike 11 kohaselt võib erikomitee muuta 47. lisa „Finantstingimuste rakendamine“ (edaspidi „47. lisa“).

(4) 47. lisa ning I ja II protokoll on lepingu lahutamatu osa.

(5) On asjakohane määrata kindlaks liidu nimel erikomitees võetav seisukoht, mis käsitleb protokollide vastuvõtmist ja 47. lisa muutmist,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Seisukoht, mis võetakse liidu nimel lepingu artikli 8 lõike 1 punkti s kohaselt loodud erikomitees lepingu artikli 710 lõike 2, artikli 714 lõike 11 ja artikli 731 lõike 3 alusel võetava otsuse suhtes, põhineb käesolevale otsusele lisatud erikomitee otsuse eelnõul.

[1] Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/689 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ja Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise salastatud teabe vahetamise ja kaitse julgeolekukorda käsitleva lepingu liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 149, 30.4.2021, lk 2–9).

Liidu esindajad erikomitees võivad otsustada teha nimetatud otsuse eelnõus väiksemaid tehnilisi muudatusi ilma nõukogu täiendava otsuseta.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja